

ver reblat aquest clau en forma definitiva en el DCEC, demostrant-hi complidament l'origen de creació expressiva.⁵

DERIV.: *Petitesa* [1591; DTo. 1647]: abans i dial. 'infància' (DAG.): «una pubilla --- que's pàres li han faltat a l'edat de *petitesa*», «me só donat al treball / de *petitesa* i grandesa», MilàF (*Romancerillo*, 364.6, 363D1). *Petitior* usual en català central («amb la *petiitor* d'aquesta cambra no es pot dormir ni respirar»). *Petitissim* [Lab. 1840]. *Petitó* [1507, DAG., 10 Belv.]. *Petitot* [Lab.]: ross. abreujat com a *tot*: «La Cauna d'en Jaume Tòt» (o sigui 'petit' Òpol, 1960). *Petitiu* val. (DAG.), sovint abreujat com *petiu* o *pitiiu* se sent molt a l'Alt Emp., com a intensificació afectiva (Avinyonet 1925; «l'oratori de Sant Cels era molt *pitiiu*» Fortià, 1958). *Petitoi* mall. (S. XVIII, DAG.); *petitioies* mal documentat (no Lab. 1888); però de sardina *petitioia* per haploglògia ha de sortir *petoia* «xanguet» [Lab. 1840] o sigui 'sardineta'.

Empetiitor [Lab. 1839]: «com confessar al mateix 20 Lluís una ignorància tan vergonyosa, que per si sola podia *empetiitor* l'objecte estimat d'un modo deplorable, cruel?», NOLLER (*Pap.*, 70). *Empetiiment*. *Patuseres* 'mongetes rènegues molt petites' (AlcM), potser per algun encreuament (×*carbanusseres < *carbassoneret*? *puçeteres*). *Re-petit*.

Modificacions hipocorístiques. De *petita*: *pita* (Alcover-Moll II, IIR), d'on el masculí *pito* (AlcM IV);⁶ i els diminutius *pitot*,⁷ *-ota*. En prov. mod. el fr. pop. *petiot* es contrau en *pichot* (Spitzer, ZRPb. xxxvi, 233-6), d'on el mot men. *pitxot*, i els nostres cognoms *Pitxot* i *Patxot*. De l'it. *picciolo* (o, en part, d'una forma mossàrab corresponent): *pitxoli*, *-lino*, *pitxolina* i (moss. >) *pitxorino*, *-ina* mall. (AMAlcover, *Rond. Mall.* I, 42, 88; BDLC IX, 86; XIII, 118; Tallgren, *Nph.-Mgn.* XXI, 149; Spitzer, *ARom.* VI, 500; *LexikK*, 102; Brück, *Misc. Schuchardt*, 1922, 63). De l'it. *picciolo* 'petit' prové el nom de moneda *pitxol* (sens dubte *pitxol*), ross. 1321, 1390 (RLR XXXII, 418). Possiblement ve també de la mateixa família *piçanyà* 'pinya'⁴⁰ Formiguera de Capcir (1960).

CRP.: *Pitavola* ('petita! vola!') *Pitimini* < fr. *petit menu*. *Petimetre* < fr. *petit-mâtre*, de vegades fins en femení: «La senyora marquesa de Malaspina, gentil matrona que és, i que a son temps s'ha fet parlar de sos cabells, per lo bella i *petimetra*, ben tallada, amb les demés gràcies ---». *Petit-rei* o *reipetit*, *reietó*. *Petit(t)-cànon* [Belv.].

¹ En *Blanq.* II, 91.17, els mss. discrepen: «aquella dona plorava dementre acaptava e --- son marit era --- en la presó --- menava 4 infants *petitz*» en el ms. millor i més antic (A), però *pochs* en altres, preferits en aquest cas per Galmés (NCL. II, 91.17, cf. IV, 88). —² El mateix Alart cita aquella mateixa frase en l'*InuLC*: no sé si és d'un altre doc. semblant, car aquí la data de 1284, i la còpia d'aquelles lleudes va dir que és de 1295. —³ Els comprovo tots en l'ed. prínceps: cap. 121 (NCL. II, 290), 318 (Riq., p. 893); 99 (Riq., 226). —⁴ Per a tot el conjunt romànic i llatí, veg. encara Schuchardt, *Vokal*.

des VgLat. II, 203, i el meu article PEQUEÑO del DCEC/DECH. —⁵ Després d'això, continuar parlant de *gal*, com fa Whatmough (*Dial. Anc. Gaul*, p. 90) no significa més que coneixements antiquats. I dir «pre-indoeuropeu» com fa Hubschmid, ZRPb. LXXVII, 234, és refiar-se massa que la bona voluntat dels seus lectors li permeti escapar-se implicant que certs elements de creació expressiva pogueren ja trobar-se en fases pre-romanes; altrament s'hauria de parlar de ximpleria. —⁶ «Quan les pagesetes, que són un ramell de flors, *pites* com a perdiganes, en gandaia i mocador de randa, van repartint lo panoli saborós ---», tort. (Vergés P., *Espurnes* V, 175); «Lo Tio Pepet del Mas del Mestre era un vellet com n'hi an pocs, *pito*, treballadó com una formiga y molt cristià», rev. «Vallivana» (Morella) 1904, 234; «*pito!* crit per fer estar quiets els animals», Gandesa (BDC XXII, 183). —⁷ Ja antic com a terme afectiu ross.: «los *pitots* e *pitotes* se recomanden molt a vós --- que'm saludets lo *pitot*», 1407 (*InuLC*). A Can *Pitot*, mas canigonec entre Prats i Plaguillem, era fama, el 1923, que hi havia unes mosses «massa eixerides».

Petitori, V. *petició* *Petit-rei*, *petiu*, V. *petit* *Petja-petjada*, *petjadissa*, *petjagolall*, *petjallar*, *petja-papers*, *petjar*, *petjat*, V. *peu*

PETÓ, dissimilació de *potó*, avui encara dialectal, antic mot afectiu, avui d'ús normal en la llengua, germà dels oc. *pòt*, *poutoun*, *poutet*, i del basc *pot*, que designen tant el petó com els llavis: són mots de creació expressiva —evidentment sense res a veure per l'origen ni pel significat amb la paraula *pet*— i que existeixen encara en altres llenguatges, en variants més o menys lleus: cat. occid. *potxó* 'petó', basc *potxon*, *apatxo*, *apun*, gascó *punà*, alb. *puð*, suec i noruec *puta*, roms. *pupà* etc., tots ells 'petó' o 'besar'. □ 1.ª doc.: *pot* 'llavi' S. XIII; *petó* 'besada' com a terme afectiu no es troba gaire antigament, si no és en cançons de l'època bandoleresca (S. XVII) i el diminutiu *potonic* el 1430.

La història literària d'aquest mot no és llarga, com s'ha d'esperar d'un terme que secularment pertanyia al llenguatge amatori i infantil, mot afectiu, plebeu, passional, només admès sentimentalment, al costat dels termes nobles i solemnes de la llengua tradicional, *bes*, *besada*, *besar*. Amb ell es repeteix la història del llatí: *osculum*, l'únic mot mirat com a llatí, és el que es troba a la literatura llatina de tots temps i de pertot, però degué naufragar aviat en la llengua parlada, car no ha passat a les llengües romàniques; el llenguatge viu, però, emprava *savium* i *basium*, aquell mirat amb disfavor socialment, aquest, d'història encara més tèrbola (veg. l'article *BES*), considerat com un terme plebeïssim, sensualista, quasi brutal, és l'únic que a última hora pertanyia al llenguatge viu, i l'únic transmès al romànic. La història lèxica s'ha repetit: *petó*, estrany a la llengua medieval, però és l'únic mot viu a tot el Prnc. i enllà de l'Albera.